

UOT:81.

**“KODEKS KUMANİKUS” ƏSƏRİNDƏ ZAMAN KATEQORİYASI
AZƏRBAYCAN DİLİNİN DİALEKTLƏRİ İLƏ MÜQAYİSƏDƏ***Saydova Aynur**AMEA İ.Nəsimi adına Dilçilik İnstitutu**aynurimanli@mail.ru*

Xülasə: Tarixi türk əsərlərinin tədqiqi həmişə türkologiyanın aktual mövzularından biri olmuşdur. XIII-XIV əsrlərdə latın əlifbasının qotik hərfləri ilə anonim şəkildə yazılmış “Kodeks Kumanikus” öz dövrünün nadir əsərlərindəndir. Əsər türk xalqı haqqında məlumat əldə etmək baxımından qiymətlidir, qədim və müasir dövrlər arasında keçid dövrü olan orta əsrlərdə yazılmış bu əsərdə hər iki dövr üçün maraqlı xüsusiyyətlərə rast gəlmək mümkündür.

Tədqiqatımızda qıpçaq abidəsi hesab olunan “Kodeks Kumanikus” əsərindəki zaman şəkilçiləri araşdırılmışdır. Tədqiqatın məqsədi zaman kateqoriyasının əsərdəki ifadə formalarını təsvir etmək, müşahidə olunan zaman şəkilçilərinin Azərbaycan dili və dialektləri ilə müqayisə edərək oxşar və fərqli cəhətlərini müəyyənləşdirmək, bununla da türk dillərinin XIII-XIV əsrlərdəki inkişafına nəzər salmaqdır. Bu məqalədə tədqiqat təsviri, tarixi-müqayisəli və areal dilçilik metodlarından istifadə etməklə aparılmışdır.

Açar sözlər: türk dilləri, kuman, qrammatika, zaman şəkilçiləri, dialekt

Ключевые слова: тюркские языки, куманы, грамматика, временные аффиксы, диалекты.

Key words: Turkic languages, Cuman, grammar, tense suffixes, dialect

Giriş. Feilin zaman kateqoriyası mövzusu türkologiyada rəngarəng, eyni zamanda mübahisəli mövzulardandır. Təkcə Azərbaycan dilçiliyində bu haqda İ.Əfəndiyev, Z.Budaqova, Z.Tağızadə, M.Hüseynzadə, T.Əfəndiyeva, A.Axundov, M.Şirəliyev, K.Ramazanov, R.Rüstəmov, Y.Seyidov, Q.Kazımov və s. tədqiqatçıların müxtəlif fikirləri mövcuddur. Bu tədqiqatlarda Azərbaycan dilində feil zamanları müxtəlif sayda və müxtəlif formalarda göstərilmişdir. Ümumilikdə, son dövrlərdə qəbul olunmuş fikrə görə feilin 3 zamanı, onların sadə və mürəkkəb olmaqla 2 növü və 5 forması vardır. “Kodeks Kumanikus” əsərində də zaman kateqoriyasının aktiv ifadəsi müşahidə olunur. Həmçinin əsərin əvvəlindən 29 səhifəlik bir hissədə feillər və onların təsrifləri yer alır. Eyni zamanda əsərin 2 səhifəlik bir hissəsində kuman qrammatikası ilə bağlı qeyddə indiki zamanda olan feillər haqqında məlumat ala bilirik. “Kodeks Kumanikus”da feillər 3 zamanda əks olunmuşdur: 1. Keçmiş zaman 2. İndiki zaman 3. Gələcək zaman

Keçmiş zaman

“Felin keçmiş zamanı iş, hal, hərəkətin həmin iş, hal, hərəkət haqqında verilən vaxtdan əvvəl icra olunub bitdiyini bildirir. Keçmiş zaman əsasında müəyyən olur ki, haqqında məlumat verilən iş, hərəkət, hadisə məlumat verilən vaxta qədərki müddətdə ya icra olunub, ya da icra olunmayıb” [11, s.274]. “Kodeks Kumanikus” əsərində həm şühudi, həm də nəqli keçmiş zamanın ifadəsi vardır.

Şühudi keçmiş zaman şəkilçisinin “Kodeks Kumanikus” əsərində istər cingiltili (-dı), istərsə də kar (-tı) variantı öz əksini tapmışdır. Sait və cingiltili samitlərdən sonra -dı⁴+şəxs şəkilçiləri, kar samitlərdən sonra -tı⁴+şəxs şəkilçiləri istifadə olunmuşdur: ayttum (10a/5) – dedim, bardıng (62b/18) – çatdın, kökredi (28a/4) – gurladı, kördük (61b/40) – gördük, eşittingiz (1a/28) - eşitdiniz, içirdiler (72a/10) və s.

Nəqli keçmiş zaman “Kodeks Kumanikus”da -mı^ş, -p+şəxs şəkilçiləri, -ptır⁴, -pturur formaları ilə ifadə edilmişdir.

-mı^ş şəkilçisi yalnız II və III şəxslərin təkində müşahidə olunur: bolmışsen (71b/15) – olmusan, şişmiş (37b/28), ağınmış (74b/10) – yüksəlmiş və s.

Nümunələrdən görünür ki, müasir türk dillərində olduğu kimi III şəxsdə şəxs sonluğu şəkilçisiz işlənmiş, II şəxsdə isə şəxs əvəzliyindən istifadə olunmuşdur. Əsərdə bu şəkilçinin daha çox -mı^ş forması istifadə olunsada, bəzən -mı^ş variantı da görünür: *esitmiş bolgayedı* (2a/4). E.Əzizov keçmiş zamanın bu şəkilçisində *ş* yoxsa *s* elementinin işlənməsi haqqında qeyd edir ki, “*ş*” səsi əsasən qırğız, Altay, uyğur, türkmən, Azərbaycan, türk, “*s*” səsi isə qazax, qaraqalpaq, xakas və yakut dilləri üçün səciyyəvidir. ... -miş şəkilçisindəki *s* ünsürünü qədim qıpçaq elementi saymaq və -miş şəkilçisini tarixən mövcud olmuş morfoloji əlamətin qalığı kimi izah etmək daha doğrudur. ... Bu şəkilçi I şəxsdə Azərbaycan dilinin Cəbrayıl rayonunun Sirik kənd şivəsində saxlanmışdır: *satmışam, satmışıx* [7, s.168-169].

-ip, -iptır⁴, -ptur⁴, -ipturur⁴, -üpturuptır şəkilçilərinə söz samitlə bitərsə, şəkilçilərin əvvəli saitli formalarından istifadə olunur, saitlə bitərsə, əvvəldəki sait düşür. Bu şəkilçilərlə düzəlmiş formaların da şəxs sonluqları şəxs əvəzlilikləri ilə ifadə olunmuşdur. Əsərdə şəxslərin tək üzrə formalar müşahidə olunur: Eniştirmen (56b/34) – boyun əymişəm, içiştirsən (71b/18) – içibsen, tapuptur (69a/14) – tapmışdır və s.

Əsərdə müşahidə olunan bu şəkilçi müasir Azərbaycan dilində “-ıb⁴” formasında qalıb. Lakin əsərdən fərqli olaraq -ıb⁴ şəkilçisi Azərbaycan ədəbi dilində I şəxsdə yoxdur. Yalnız bəzi şivələrimizdə izləri qalır. “*Nəqli keçmiş zamanın birinci şəxsində -ıb⁴ şəkilçisinin işlənməsi Azərbaycan dilinin Cəlilabad rayonunun Ləkin və Cəngan kənd şivələrində birinci şəxs təkdə, Böyük Qarakilsə (Quqark) şivələrində isə birinci şəxs tək və cəmdə müşahidə edilmişdir: - Mən qalıbam indi bürdə bilibüz, Şayır oldım, dara düşdüm bilibəm; - Gəlibəm bura (Cəl.-Ləkin k.); alıbam, alıbx (B. Qk)*” [7, s.170]. Həmçinin Azərbaycan ədəbi dilinin sonrakı inkişaf tarixində keçmiş zamanın -ıpdır⁴, -ptır⁴ şəklində ifadə formaları istifadədən qalmasına baxmayaraq dialektlərimizdə III şəxsin təkində -ıtdı formasında qorunmuşdur: “*yazıtdı, oxıyıtdı (Ş.), gəlirdi, dəgirdi, düşüdü (Q.), geditdi, oxuyutdu (Zaq.)*” [12, s.226]; “*-Dan ildızı çıxıtdı; - Çox yorulıtdı, ayağa dura bilmiyirdi qarı*” [2, s.149].

İndiki zaman. “*Feilin indiki zamanı işin, hərəkətin icrasına başlandığını, lakin məlumat verilən zaman onun bitmədiyini, davam etməkdə olduğunu bildirir*” [11, s.279]. R.Rüstəmov Azərbaycan dilində indiki zamanın azı 6 qrammatik-formal əlamətinin olduğunu qeyd edir və bu şəkilçilərin müxtəlifliyini tarixi qanunauyğunluq kimi qiymətləndirərək bunun Azərbaycan xalqının, Azərbaycan dilinin tarixi, onun bir xalq kimi formalaşması, etnik tərkibi ilə əlaqədar olduğunu bildirir [13, s.211-212].

M.Məmmədli Azərbaycan şivələrində indiki zaman formalarını mənşəcə 2 qrupa bölür: qıpçaq tipli indiki zaman formaları, oğuz mənşəli indiki zaman formaları. Qıpçaq tipli indiki zaman formalarının -ad, -əd və -a, -ə şəkilçiləri ilə düzəldiyini, oğuz tipli indiki zaman formalarının isə -ır⁴, -ı⁴ şəkilçiləri ilə də düzəldiyini qeyd edir [12, s.226-230]. Əsərdə bu formaların paralel işləndiyini müşahidə edirik.

İndiki zaman “Kodeks Kumanikus”da -ır⁴, -ar², -r, -ı⁴, -adır⁴, -ydr⁴ şəkilçiləri vasitəsilə ifadə olunmuşdur. Şəxs sonluqları I və II şəxsdə şəxs əvəzlilikləri ilə, III şəxsin təkində şəkilçisiz, cəmində isə -lar şəkilçisi ilə ifadə olunmuşdur:

-ır⁴, -ar², -r: *aytirmen* (61a/7) – deyirəm, *tilersen* (64a/33) – istəyirsən, *barır* (64b/23) – gedir, *okurbiz* (61b/13) – okuyuruq, *aytırlar* (61b/8) – deyirlər və s.

-r morfeminin indiki zaman bildirməsi müasir Azərbaycan dilində olmasa da, dialektlərində saxlanmışdır. Azərbaycan dilinin dialektlərində tarixən formalaşmış bu hal

Cənubi Azərbaycan, Naxçıvan, Quba və s. dialektlərdə mühafizə olunmuşdur: “*tanıram, tanırsan, ye:r, işdi:r*” [7, s.229]

-i⁴. Əsərdə -i⁴ şəkilçisi ilə düzəlmiş indiki zaman forması da müşahidə olunur. -i⁴ şəkilçili formalar əsərin təsnif hissəsində yalnız I şəxsin təkində müşahidə olunur: *amanat berümen* (24a/12) - əmanət verirəm, *aş berümen* (21a/20) - yemək verirəm, *ayrumen* (26b/2) - ayırıram və s.

M.Arquşah bu halın yazarların diqqətsizliyimi, yoxsa dil faktımı olması haqqında tərəddüd edir [1, s.125]. Qeyd edək ki, bu şəkilçi müasir dövrdə türk dillərindən xakas dilində qalmışdır və sadəcə par-, kil- feillərində yalnız incə saitli forması istifadə olunur: *pari, kili* [10, s.338]. Bu forma Azərbaycan dilinin dialektlərində də mövcuddur. Bu şəkilçi haqqında E.Əzizov yazır ki, *Azərbaycan ədəbi dili tarixində və xalq şivələrində -i⁴ şəkilçisi həm indiki, həm də qeyri-qəti gələcək zamanı ifadə etmişdir. Bu şəkilçi ədəbi dil nümunələrində başlıca olaraq III şəxsə, şivələrdə isə həm II, həm də III şəxsə işlənir: alu, gəli (B.), gəli (Şam.), Bu deyər ki, bəs sən hayannan gəlisən? (Şal.), Yoluna baxmaqdan qaralı gözlər (Vaqif)* [7, s.176-177]. İraq-türkman ləhcəsində də həm indiki, həm də qeyri-qəti gələcək zaman mənasında bu şəkilçi qeydə alınmışdır: *Üz üzdən utanı (utanan), Leyla məni aldadı, Qızıma diləkçi gəli. Nə veri, nə ali, nə qazanı* və s. [9, s.201-202]. Bu şəkilçinin varlığını qədim xəzər dili dövrünə bağlayan N.Hacıyeva indiki və qeyri-qəti gələcək zamanı ifadə edən bu zaman formasının, əsasən, Xəzər və Qaradəniz hövzəsində məskunlaşmış türklərdə (Qafqazın türkdilli areallarında) yayıldığını, qaraçay-balkar, qumuq dillərində və türk dilinin dialektlərində (Anadolu və Rumeli dialektlərində) müşahidə olunduğunu (*geli, besleni, barıman, qelisen, keli* və s.) qeyd edir [16, s.87-89]. Beləliklə, Qaradəniz ətrafında məskunlaşmış xalq olaraq kumanların dilində olan bu formanın dil faktı olması fikri özünü doğruldur.

-adır, -adur, -ydir. -ydir saitlə bitən, -adır⁴ samitlə bitən sözlərdə müşahidə olunur. Bu şəkilçilər I və III şəxsin təkində görülür: *soluydurmen* (57a/34) – soluram, *koy maıraydır* (57a/2) – qoyun mələyir, *böri uluydır* (57a/6) – qurd ulayır, *it üredir* (57a/1) – it hürür və s.

Bu şəkilçi müasir Azərbaycan dilinin ədəbi dilində olmasa da, dialektlərində də qalmışdır: “*a+durur forması hazırda Quba, Qax və Zaqatala şivələrində mühafizə olunmuşdur; məs.: - Simovar horda qaynıya durur (Q.); - Nə çux belə qəzeti uxiya durmısan? (Qb) və s.*” [12, s.227]

Gələcək zaman. “*Gələcək zaman formaları ilə işin, hal və hərəkətin icrasına başlanmamış, haqqında məlumat verildiyi bildirilir. İş gələcəkdə icra oluna da bilər, olunmaya da bilər*” [11, s.282]. “Kodeks Kumanikus” əsərində gələcək zamanın həm qəti, həm də qeyri-qəti formaları əks olunmuşdur.

Qəti gələcək zaman “Divanü Lüğat-it Türk”də olduğu kimi “Kodeks Kumanikus”da da -acak² şəkilçisi ilə deyil, -gay², -kay² şəkilçiləri ilə düzəldilmişdir. Şəxs sonluqları I və II şəxslərdə şəxs əvəzlilikləri ilə, III şəxsin təkində şəkilçisiz, cəmində -lar şəkilçisi ilə ifadə olunmuşdur: *esitkaymen* (1b/10) – eşidəcəyəm, *esitkaysen* (1b/11) – eşidəcəksən, *esitkay* (1b/12) – eşidəcək, *anılagaybiz* (65a/28) – anlayacağıq, *anılagaysis* (65b/29) – anlayacaqsız, *anılagaylar* (65a/30) – anlayacaqlar və s.

-gay, -kay şəkilçiləri samit ahənginə uyğun artırılmışdır. Lakin hər dəfə bu ahəng gözlənilməmişdir. Məsələn, *tapgaysiz* (61b/4).

Bu şəkilçinin “Kodeks Kumanikus”da -ga formasının da olması haqqında O.Ünal belə qeyd edir: “*-ga(y) KK.da əsasən “y”li olaraq istifadə olunmuşdur. 8 dəfə -ga variantı görünür. 4 sözdə də y hərfi sonradan artırılaraq düzəldilmişdir: eşitkey, keşke eşike edi, keşke eşitmiş bolga edingiz*” [14, s.98]. Bu nümunələr müasir Azərbaycan dilində arzu şəklinin qarşılığına uyğun gəlir: Kaş mən də gələ idim.

Əsərdə **qeyri-qəti gələcək zaman** -ar², -r şəkilçiləri ilə ifadə olunmuşdur. Samitdən sonra -ar forması, saitdən sonra -r şəkilçisi istifadə olunmuşdur. Şəxs sonluqları I, II şəxslərdə şəxs əvəzlilikləri ilə, III şəxsin təkində şəkilçisiz, cəmində kəmiyyət şəkilçisi ilə düzəlmişdir: *buvarmen* (81b/24b) – boğaram, *söversen* (3a/2) – seversən, *agar* (71a/7) – axar, *taparbiz* (61b/27) – taparıq, *sövmessis* (62a/20) - sevməzsiz, *överler* (61b/8) – tərifləyərlər və s.

Qeyd olunduğu kimi, bu şəkilçilər həm də indiki zaman şəkilçiləridir. Yəni -ar², -r şəkilçisi hər iki zaman mövqeyində işlənmişdir. Hansı zaman olduğu isə ancaq cümlələrin məzmunundan məlum olur. *“Fel zamanlarının hər bir konkret türk dilində tarixi inkişafda əlaqədar olaraq dəyişən formaları da çox böyük maraq doğurur. Belə ki, ayrı-ayrı dövrlərdə məhsuldar olan bir forma ya zaman keçdikcə öz məhsuldarlığını azaldır və yaxud da tamamilə sıradan çıxaraq başqası ilə əvəz olunur”* [15, s.253].

Əsərdə zamanların inkarı -ma şəkilçisi ilə düzəlmişdir: *anqlamadum, anqlamadun, anqlamadu* (65a/13-15). Qeyri-qəti gələcək zamanın inkarı qədim türk dilində -maz², “DLT” dilində -mas² şəklində verilmişdir, “Kodeks Kumanikus”da isə bu şəkilçilərin hər ikisi də müşahidə olunur: *sövmessis* (62a/20) - sevməzsiz, *batmaz* (70a/10) - batmaz, *olturmas edi* (80b/7) - oturmazdı, *sözlemes* (81a/32) – söyləməz, *tügenmes* (72b/4) - tükənməz və s. Eyni zamanda “Kodeks Kumanikus”da -man şəkli də vardır ki, I şəxsə qeyri-qəti gələcək zamanın inkarını düzəltmək üçün istifadə olunmuşdur: *anqlaman* (65a/1) – anlamaram (Türkiyə türkcəsində *anlamam* şəklində işlənir.). Zamanların inkar formalarının düzəldilməsi Azərbaycan dili ilə eynilik təşkil etsə də, bəzi xüsusiyyətləri ancaq dialektlərində qalmışdır. Məsələn, -man və -mas şəklində ifadə olunan inkar formalar Azərbaycan ədəbi dilində olmasa da, dialektlərində I və II şəxslərdə müşahidə olunur: *“baxmanam, baxmassan, baxmanığ/baxmanix, baxmassız, bilməssiz”* [4, s.180-183], *“oxumanam, axumassan, oxumanix, oxumassıyız”* [3, s.197].

“DLT-də qəti gələcəkli keçmiş (biləcəkdi (idi), q.qəti gələcəkli keçmiş (dinləyərdi), habelə bitməmiş keçmiş (dinləyirdi), davamlı keçmiş (dinləməkdə idi) formaları yoxdur. XI əsrdə bu formaların ümumiyyətlə işlənmədiyi, yoxsa sadəcə olaraq “Divan”da qeydə alınmadığı barədə bir şey demək mümkün deyil” [6, s.264]. Orta əsrlərdə yazılmış “Divanü Lüğət-it Türk” əsərində bu formalar qeydə alınmasa da, “Kodeks Kumanikus” əsərində feil zamanlarının sadə formaları ilə yanaşı mürəkkəb formaları da müşahidə olunur: *eşitür edi, eşitti ese/erse* və s.

Əsərdə qeydə alınmış zaman kateqoriyası şəkilçilərin çoxu orta əsrlərdə yazılmış “Öttöhfət-üz-zəkiyyə fil-lüğət-it-türkiyyə”, “Kitab əl-idrak li-lisan əl-ətrak”, “Əd-dürrətü-l mudiyyə fi-l-lüğati-t-türkiyyə” və digər qıpçaq abidələrində də qeydə alınmışdır [8, s. 205-247].

Nəticə. Əsərin dilində zəngin dil faktlarının şahidi oluruq. Bu qrammatik kateqoriyaların göstəriciləri müasir türk dillərində də müəyyən fərqlərlə müşahidə olunur. XIII əsrdən bugünə qədər Azərbaycan dili timsalında türk dillərində zaman kateqoriyasında çoxda bir dəyişikliyin olmadığı görünür. Əsərdə müşahidə olunan maraqlı faktların Azərbaycan dialektlərində də mövcudluğu onu göstərir ki, “Kodeks Kumanikus” əsəri Azərbaycan dili tarixinin də önəmli parçasıdır.

Ədəbiyyat

1. Argunşah M., Güner G. Codex Cumanicus. İstanbul: Kesit yayımları, 2022
2. Azərbaycan dilinin Dərbənd dialekti. Bakı: “Elm”, 2009, 448 s.
3. Azərbaycan dilinin Qarabağ və Şərqi Zəngəzur dialektoloji atlası. Bakı: Elm və təhsil, 2022, 358
4. Azərbaycan dilinin Naxçıvan dialektoloji atlası, Bakı: Elm və təhsil, 2015, 308 s.

5. Biblioteca Nazionale di S. Marco – Biblioteca ad templum Divi Marci Venetiarum, Venezia, Mss. latini, Fondo antico, Collocazione 1597, Codex DXLIX / No 549
6. Əskər R. Mahmud Kaşğari və onun “Divanü lüğat-it-türk” əsəri. Bakı: “MBM”, 2008, 432 s.
7. Əzizov E. Azərbaycan dilinin tarixi dialektologiyası. Bakı: “Elm və Təhsil” nəşriyyatı, 2016, 348 s.
8. Güner G. Kıpçak Türkçesi Grameri, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara: Türk Dil Kurumu, 2020, 404 s.
9. İraq-türkman ləhcəsi. Bakı, “Elm”, 2004, 422 s.
10. Karşılaştırmalı türk lehçeleri grameri. 3. bsk. I c. Fiil. Basit çekim. Ankara: Türk Dil Kurumu 2019, 802 s.
11. Kazımov Q. Azərbaycan dilinin qrammatikası. Bakı, “Elm və təhsil”, 2023, 1016 s.
12. Məmmədli M. Azərbaycan dialektologiyası. Bakı: “Zərdabi Nəşr” MMC, 2019, 352 s.
13. Rüstəmov R. Azərbaycan dili dialekt və şivələrində feil. Bakı: Azərb.SSR EA nəşriyyatı, 1965
14. Ünal O. Kodeks Kumanikus 1A-55A (Giriş-Metin-Dizin). Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2010
15. Zeynalov F. Türk dillərinin müqayisəli qrammatikası. I hissə (fonetika, leksika, morfologiya), Bakı: “MBM” nəşriyyatı, 2008, 354 s.
16. Гаджиева Н. Тюркоязычные ареалы Кавказа. М.: Наука, 1979

TENSE CATEGORY IN “CODEX CUMANICUS” WORK IN COMPARISON WITH DIALECTS OF THE AZERBAIJANI LANGUAGE

Saydova Aynur
Summary

The study of historical Turkic works has always been one of the actual topics of Turkology. “Codex Cumanicus”, written anonymously with the Gothic letters of the Latin alphabet in the XIII-XIV centuries, is one of the rare works of its time. The work is valuable in terms of obtaining information about the Turkic people, it is possible to find interesting features for both periods in this work, written in the middle ages, which is a transitional period between ancient and modern times.

In our research, tense suffixes in “Codex Cumanicus” work, which is considered a Kipchak monument, have been investigated. The aim of the study is to describe the expression forms of the tense category in the work, to determine the similarities and differences of the observed tense suffixes with the Azerbaijani language and dialects, and to look at the development of Turkic languages in the XIII-XIV centuries. The research in this article has been conducted using descriptive, historical-comparative and areal linguistics methods.

СРАВНЕНИЕ КАТЕГОРИИ ВРЕМЕНИ В ПРОИЗВЕДЕНИИ “КОДЕКС КУМАНИКУС” С ДИАЛЕКТАМИ АЗЕРБАЙДЖАНСКОГО ЯЗЫКА

Сайдова Айнур
Резюме

Исследование исторических тюркских памятников всегда являлось одной из актуальных тем тюркологии. «Кодекс Куманикус», написанный анонимно в XIII–XIV

веках готическими буквами латинского алфавита, является одним из уникальных произведений своего времени. Произведение ценно с точки зрения получения информации о тюркских народах; написанный в переходный между древностью и современностью период – в средние века, он сочетает в себе интересные черты обеих эпох.

В рамках исследования на основе памятника кипчакской письменности «Кодекс Куманикус» были изучены временные аффиксы. Цель исследования заключается в описании форм выражения временной категории в произведении, в выявлении сходств и различий наблюдаемых временных аффиксов в сравнении с азербайджанским языком и его диалектами, а также в обзоре развития тюркских языков в XIII–XIV веках. Исследование выполнено с использованием описательного, сравнительно-исторического и ареального методов лингвистики.

Rəyçi: fil.ü.f.d., dos. Kifayət İmamquliyeva.

AMEA İ.Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun Azərbaycan dialektologiyası şöbəsinin 2 dekabr 2024-cü il 12 sayılı protokolu

Daxil olma tarixi 02 dekabr 2024-cü il